

SOẠN BÀI HOÀNG LÊ NHẤT THỐNG CHÍ

Soạn bài Hoàng Lê nhất thống chí của Đọc Tài Liệu giúp bạn ôn tập kiến thức và trả lời câu hỏi trang 72 SGK Ngữ văn 9 tập 1

I. KIẾN THỨC CƠ BẢN.....	1
II. GỢI Ý TRẢ LỜI CÂU HỎI SGK.....	4
ĐỌC - HIỂU VĂN BẢN.....	4
GHI NHỚ.....	6

Tài liệu hướng dẫn soạn văn 9 bài Hoàng Lê nhất thống chí của Đọc Tài Liệu sẽ giúp các bạn nắm vững những kiến thức quan trọng của bài học và trả lời tốt các câu hỏi tại trang 72 sách giáo khoa Ngữ văn 9 tập 1.

Cùng tham khảo...

I. KIẾN THỨC CƠ BẢN

1. *Hoàng Lê nhất thống chí* là tác phẩm do một số người cùng trong dòng họ Ngô Thì viết trong nhiều thời điểm nối tiếp nhau. Có hai tác giả chính là:

- **Ngô Thì Chí** (1753 – 1788), em ruột Ngô Thì Nhậm, làm quan dưới thời Lê Chiêu Thống. Ông là người tuyệt đối trung thành với nhà Lê, từng chạy theo Lê Chiêu Thống khi Nguyễn Huệ sai Vũ Văn Nhậm ra Bắc diệt Nguyễn Hữu Chỉnh (1787), dâng Trung Hưng sách bản kế khôi phục nhà Lê. Sau đó ông được Lê Chiêu Thống cử đi Lạng Sơn chiêu tập những kẻ lưu vong, lập nghĩa binh chống Tây Sơn nhưng trên đường đi ông bị bệnh, mất tại Gia Bình (Bắc Ninh). Nhiều tài liệu nói ông viết bảy hồi đầu của tác phẩm.

- **Ngô Thì Du** (1772 – 1840), anh em chú bác ruột với Ngô Thì Chí, học giỏi nhưng không đỗ đạt gì. Dưới triều Tây Sơn, ông ẩn mình ở vùng Kim Bảng (nay thuộc Hà Nam). Thời nhà Nguyễn, ông ra làm quan, được bổ Đốc học Hải Dương, đến năm 1827 thì về nghỉ. Ông là tác giả bảy hồi tiếp theo của Hoàng Lê nhất thống chí (trong đó có hồi mười bốn được trích giảng ở đây).

Còn lại ba hồi cuối có thể do một người khác viết vào khoảng đầu triều Nguyễn.

2. Hoàng Lê nhất thống chí viết về những sự kiện lịch sử, chịu ảnh hưởng của lối viết tiểu thuyết chương hồi của Trung Quốc. Các tác giả rất chú ý tôn trọng sự thật lịch sử. Điều đó trở thành một quan điểm trong việc phản ánh hiện thực, cho nên mặc dù nhiều người viết và viết ở nhiều thời điểm khác nhau những tác phẩm về cơ bản vẫn giữ được tính nhất quán. Có ý kiến cho rằng tác phẩm có thể xếp vào loại kí sự lịch sử. Nhưng xét về hình thức, nghệ thuật, đa số người nghiên cứu xem Hoàng Lê nhất thống chí là tiểu thuyết lịch sử. Tính xác thực của các sự kiện lịch sử, xã hội, nhân vật... có thể xem là một nét đặc thù của văn học Việt Nam thời kì mà quan niệm văn sử bất phân còn khá sâu đậm trong giới nho sĩ trí thức.

Tác phẩm tái hiện chân thực bởi cảnh lịch sử đầy biến động ở nước ta trong khoảng hơn ba thập kỉ cuối của thế kỷ XVIII và mấy năm đầu thế kỉ XIX. Khởi đầu là sự sa đọa, thối nát đến cực độ của các tập đoàn phong kiến cao nhất Lê Chiêu Thống “đê hèn khuất phục” trước giặc Mãn Thanh ông vua cuối cùng Lê Duy Mật “chỉ là một cục thịt trong cái túi da” bên phủ cơ kia, Trịnh Sâm hoang dâm vô độ, gây loạn từ trong nhà, anh em đánh giết lẫn nhau. Trong bối cảnh đó, phong trào nông dân Tây Sơn là một tất yếu. Rồi Quang Trung Nguyễn Huệ đánh tan giặc xâm lược Mãn Thanh, lập nên triều đại Tây Sơn. Nhưng chúa Nguyễn lại dần dần khôi phục thế lực, dẹp Tây Sơn, xây dựng vương triều mới (1802). Kết thúc tác phẩm là tình cảnh thảm hại, nhục nhã của vua tôi Lê Chiêu Thống khi nương thân ở nước người.

Tất cả những sự kiện lịch sử trên được miêu tả một cách cụ thể, sinh động. Nổi bật lên trên cái nền thời đại ấy là vóc dáng của những con người thuộc các phe phái đối lập, đặc biệt là hình ảnh của Quang Trung Nguyễn Huệ - người anh hùng tiêu biểu cho sức mạnh quật cường của cả dân tộc.

Trong văn học Việt Nam thời trung đại, có thể xem Hoàng Lê nhất thống chí là một tác phẩm văn xuôi chữ Hán có quy mô lớn nhất và đạt được những thành công xuất sắc về mặt nghệ thuật, đặc biệt trong lĩnh vực tiểu thuyết.

Tham khảo thêm: [Tóm tắt bài Hoàng Lê nhất thống chí](#)

II. GỢI Ý TRẢ LỜI CÂU HỎI SGK

Hướng dẫn trả lời câu hỏi trang 72 sách giáo khoa Ngữ Văn 9 tập 1:

ĐỌC - HIỂU VĂN BẢN

1 - Trang 72 SGK

Tìm đại ý và bố cục đoạn trích.

Trả lời

Bài văn trích Hồi thứ mười bốn (Đánh Ngọc Hồi, quận Thanh bị thua trận - bỏ Thăng Long Chiêu Thống trốn ra ngoài) trong Hoàng Lê nhất thống chí. Sau khi Lê Chiêu Thống chạy sang Tàu cầu viện, quận Thanh kéo sang xâm lược nước ta, đóng ở Thăng Long. Hay tin này, Nguyễn Huệ lên ngôi hoàng đế, điều quân ra Bắc, đánh tan quân Thanh.

Bố cục đoạn trích

- “Nhắc lại, Ngô Văn Sở sau khi đem các đạo quân rút lui... Nhằm vào ngày 25 tháng chạp năm Mậu Thân (1788): Được tin báo quân Thanh tiến chiếm Thăng Long, Nguyễn Huệ lên ngôi hoàng đế, tập hợp tướng sĩ, tiến quân ra Bắc.
- “Vua Quang Trung tự mình đốc suất đại binh... rồi kéo vào thành”: cuộc hành quân thần tốc của vua Quang Trung: đánh tan quân Thanh, giải phóng Thăng Long.
- “Lại nói, Tôn Sĩ Nghị và vua Lê ở Thăng Long... Tôn Sĩ Nghị cũng lấy làm xấu hổ”: Sự đại bại của quân tướng nhà Thanh và tình trạng thảm hại của vua tôi Lê Chiêu Thống.

2 - Trang 72 SGK

Qua đoạn trích tác phẩm, em cảm nhận hình ảnh người anh hùng dân tộc Quang Trung - Nguyễn Huệ như thế nào ? Theo em, nguồn cảm hứng nào đã chi phối ngòi bút tác giả khi tạo dựng hình ảnh người anh hùng dân tộc này ?

Trả lời

Quang Trung Nguyễn Huệ hiện lên với những nét phẩm chất:

- Con người hành động mạnh mẽ, quyết đoán.
- Trí tuệ sáng suốt nhạy bén.
- Có ý chí quyết thắng và tầm nhìn xa trông rộng.
- Tài dùng binh như thần.

- Trong trận chiến hiện lên thật lẫm liệt.
- Là người tổ chức và là linh hồn của chiến công vĩ đại.

Nguồn cảm hứng chi phối ngòi bút của tác giả khi tạo dựng hình ảnh người anh hùng này là tôn trọng sự thực lịch sử và ý thức dân tộc. Các tác giả Ngô gia văn phái là những cựu thần, chịu ơn sâu nghĩa nặng của nhà Lê, nhưng họ đã không thể bỏ qua sự thực là ông vua nhà Lê hèn yếu đã công răn cản gài nhà và chiến công lừng lẫy của Quang Trung là niềm tự hào lớn lao của cả dân tộc. Bởi thế họ vẫn có thể viết thực và hay như vậy về người anh hùng dân tộc Nguyễn Huệ.

Xem thêm: [Phân tích hình tượng nhân vật vua Quang Trung trong Hoàng Lê nhất thống chí](#)

3 - Trang 72 SGK

Sự thảm bại của quân tướng nhà Thanh và số phận bi đát của vua tôi Lê Chiêu Thống phản nước, hại dân đã được miêu tả như thế nào? Ngòi bút tác giả miêu tả hai cuộc tháo chạy của quân tướng nhà Thanh và vua tôi Lê Chiêu Thống có gì khác biệt? Hãy giải thích vì sao có sự khác biệt đó.

Trả lời

a) Bọn xâm lược chủ quan và hết sức kiêu căng. Tướng cầm đầu Tôn Sĩ Nghị xem thường, cho là vô sự, không đề phòng gì cả... lại thêm kiêu căng, buông tuồng. Bọn tướng tá cũng càng chơi bời, tiệc tùng, không để ý gì đến việc quân.

- Không nắm được thực lực quân tình của Tây Sơn, không hiểu rõ thiên tài quân sự Quang Trung, lại huyênh hoang kiêu ngạo, rốt cuộc bọn chúng bị thảm bại, tháo chạy nhục nhã, tử vong thê thảm. *Sâm Nghi Đổng tự thất cổ chết, Tôn | Sĩ Nghị sợ mất mật, người ngựa không yên giấc, chuồn trước qua cầu phao, rồi nhằm hướng bắc mà chạy. Trước đó, quận Thanh tại Hà Hồi rụng rời sợ hãi, liền xin ra hàng. Khi Tôn Sĩ Nghị bỏ chạy, quận Thanh tranh nhau qua cầu phao sông | Hồng, xô đẩy nhau rơi xuống nước, đến nổi nước sông Nhị Hà vì thế mà tắc nghẽn không chảy được nữa.*

b) Số phận thảm hại của bọn vua tôi phản nước, hại dân.

Lê Chiêu Thống và những bề tôi trung thành của ông ta đã vì lợi ích riêng của dòng họ mà đem vận mệnh của cả dân tộc đặt vào tay kẻ thù xâm lược, lẽ tất nhiên họ phải chịu đựng nỗi sỉ nhục của kẻ đi cầu cạnh van xin, không còn đâu tư cách bậc quân vương (xem phần giới thiệu bài), và kết cục cũng phải chịu chung số phận bi thảm của kẻ vong quốc. Lê Chiêu Thống vội vã cùng mấy bề tôi thân tín “đưa thái hậu ra ngoài, chạy bán sống bán chết, cướp cả thuyền dân để qua sông”, “luôn mấy ngày

không ăn". May gặp người thổ hào thương tình đón về cho ăn và chỉ đường cho chạy trốn. Đuổi kịp được Tôn Sĩ Nghị, vua tôi chỉ còn biết “nhìn nhau than thở, oán giận chảy nước mắt.

Nhận xét về lối văn trần thuật: kể chuyện xen kẽ miêu tả một cách sinh động, cụ thể, gây được ấn tượng mạnh.

4 - Trang 72 SGK

Nêu nhận xét về nghệ thuật trần thuật của đoạn trích này.

Trả lời

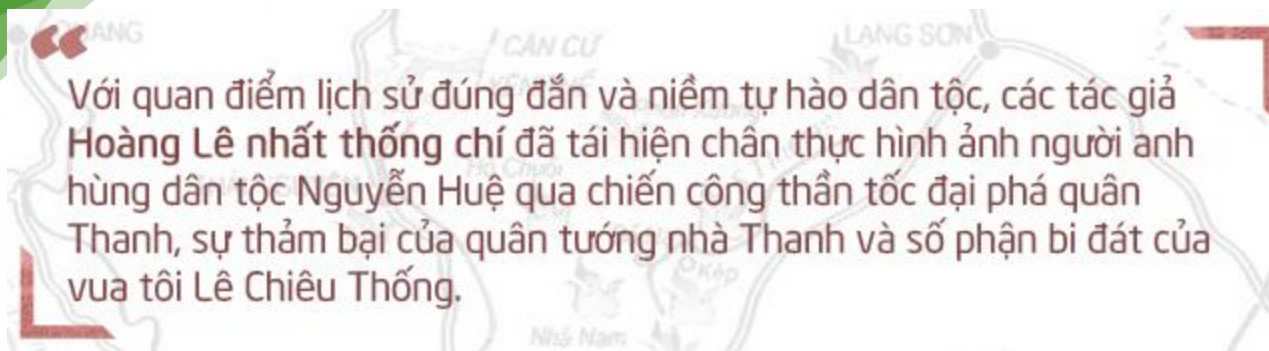
So sánh hai đoạn văn miêu tả hai cuộc tháo chạy, một của quân tướng nhà Thanh và một của vua tôi Lê Chiêu Thống chúng ta thấy tất cả đều là tả thực với những chi tiết cụ thể nhưng âm hưởng lại rất khác nhau. Đoạn văn trên nhịp điệu nhanh, mạnh, hồi hả “*ngựa không kịp đóng yên, người không kịp mặc áo giáp*”, “*tan tác bỏ chạy, tranh nhau qua cầu sang sông, xô đẩy nhau...*”ngòi bút miêu tả khách quan, nhưng vẫn hàm chứa vẻ hả hê, sung sướng của người thắng trận trước sự thảm hại của lũ cướp nước, ở đoạn văn dưới, nhịp điệu có chậm hơn, tác giả dừng lại miêu tả tỉ mỉ những giọt nước mắt thường cảm của người thổ hào, nước mắt tủi hổ của vua tôi Lê Chiêu Thống, cuộc tiếp đãi thịnh tình “*giết gà làm cơm*” là kẻ bề tôi... Giọng tường thuật có phần ngậm ngùi, chua xót. Là những cựu thần của nhà Lê, các tác giả không thể không cúi lòng trước sự sụp đổ của một vương triều mà mình từng phụng thờ, tuy vẫn hiểu đó là kết cục không thể tránh khỏi.

GHI NHỚ

Với quan điểm lịch sử đúng đắn và niềm tự hào dân tộc, các tác giả **Hoàng Lê nhất thống chí** đã tái hiện chân thực hình ảnh người anh hùng dân tộc Nguyễn Huệ qua chiến công thần tốc đại phá quân Thanh, sự thảm bại của quân tướng nhà Thanh và số phận bi đát của vua tôi Lê Chiêu Thống.

Tham khảo thêm:

- [Phân tích Hồi thứ mười bốn trong tác phẩm Hoàng Lê nhất thống chí](#)
- [Cảm nhận về Hoàng Lê nhất thống chí](#)

// Mong rằng nội dung của bài **hướng dẫn soạn bài Hoàng Lê nhất thống chí** này sẽ giúp các bạn ôn tập và nắm vững các kiến thức quan trọng của bài học. Chúc bạn luôn đạt được những kết quả cao trong học tập.

[ĐỪNG SAO CHÉP] - Bài viết này chúng tôi chia sẻ với mong muốn giúp các bạn tham khảo, góp phần giúp cho ban có thể để tự soạn bài Hoàng Lê nhất thống chí cách tốt nhất. "Trong cách học, phải lấy tự học làm cố" - Chỉ khi bạn TỰ LÀM mới giúp bạn HIỂU HƠN VỀ BÀI HỌC và LUÔN ĐẠT ĐƯỢC KẾT QUẢ CAO.